

EGOERAREN AZTERKETA 146

EGOERA EKONOMIKO ETA SOZIALARI BURUZKO TXOSTENA

**“Europa gerrarako
prestatu behar da”**

ELA
EUSKAL SINDIKATUA

MANU ROBLES-ARANGIZ
FUNDAZIOA

2024ko apirila

DATU ESANGURATSUAK

2.or.

Europa eszenatoki berrira prestatzen ari da

“Gaur egun ez dago adostasunik modu ofizialean tropak bertatik bertara onartuta eta babestuta bidaltzeari buruz. Baina dinamikoki, ez da ezer baztertu behar. Beharrezkoa dena egingo dugu Errusiak gerra hau ezin duela irabazi bermatzeko “

Emmanuel Macron
Frantziako presidentea

“Defentsan Europak egiten duen gastua kolektiboki handitu behar dugu. Baina gerra Europan iraganeko kontua ez den bezala, defentsaren arloko lankidetzak etorkizuneko marka izan behar du Europan “

Ursula Von der Leyen
Europako Batzordeko presidentea

Bizitzaren garestitzea eta bankuen irabaziak

Erosketa saskia garestitu egin da

+%29,9
azken hiru urteetan

Bankuen irabaziak 2023 urtean

26.000 milioi €

Euriborraren igoeraren ondorioak

Etxebizitzaren prezioa

+%3,5 EAE

+%5,9 Nafarroa

Etxebizitzaren salerosketa

-%13,5 EAE

-%7,4 Nafarroa

Aurkibidea

1. Sarrera	4
2. Espiral belizistaren gorakada	4
3. Adierazle makroekonomikoen analisia	8
3.1. 2023 urtea, espero zena baino hobea	8
3.2. 2024, argi-ilunak	10
4. Moneta politika: ez hanka, ez buru	11
5. Bizimoduaren garestitzeak famiak itota dauzka	12
5.1. KPI	12
5.2. Elikagaiak	13
5.3. Etxebizitza eta alokairua	14
6. Soldaten erosahalmena ez da bere onera etorri	15
7. Enpresen etekinak, gainezka	16
8. Enplegua: datu hobeak prekaritatearen kontura	18
8.1. Okupazioak gora, prekarietatea ere	18
8.2. 2023ko kontratu gehienak: prekarioak	20

1. Sarrera

4.or.

Covid 19a agertu zenetik lau urte igaro direnean oraindik ere ez gara guztiz osatu pandemiak utzi zituen ondorioetatik; areago, esan genezake ez dugula berriz ere ikusiko ezagutu izan dugun bezalako planeta bat. Egia da mundua hankaz gora jarri aurretik ere dinamika globalean aldaketa zantzuak bazirela, baina pandemia mugarriz zian zen eta desglobalizaziorantzko bidean urrats bat egin genuen.

Badirudi 2023 hasierako aurreikuspen ekonomiko txarrek kale egin dutela. Egia da zenbait ekonomiak, esaterako alemanak, urte oso txarra izan zutela, baina edonola ere iazkoa espero zena baino urte hobea izan zen, adierazle ekonomikoei dagokienez. Haatik, kopuru makroekonomikoak alde batera utzi eta kaleko errealtateari erreparatuz gero ikus dezakegu pobrezia hedatu egin dela eta bizimoduaren kostua garestitu izanak familien poltsikoa estutu duela. Esan daiteke datorkigun agertokia ez dela hobereena. Lastera gastu-arauak aplikatuko dira, europar industriaren egoera kritikoa da, eta ziurrenik datozen urteetan murrizketak ezarriko dira. Kontrara, klase kapitalistaren egoera ezin hobea da, aberastasuna metatzen ari baita langile-klasearen lepotik lortutako etekin handiei esker.

Txosten honetan analizatuko dugu, ohi dugun moduan, egoera ekonomiko eta soziala. Hasteko mundu mailan gertatu dena aztertuko dugu, eta gero gure lurraldera etorriko gara. Aipatuko dugu zeintzuk diren sistemaren eraketa berria ulertzeko gakoak; hor ditugu militarizaziorako eta gerrarako deiadarrak. Ondoren adierazle ekonomikoak aipatuko ditugu. Batetik, 2023an gertatu dena; bestetik, erakundeek 2024rako aurreikuspenak zeintzuk diren. Gainera, EBZaren diru-politika aztertuko dugu eta horrek biztanleen gehiengoarengan izan dituen ondorioak. Bestalde, atal bana eskainiko diegu soldaten bilakaerari eta enpresen etekinei (hauek berriro ere benetan ugariak izan dira). Azkenik, ohikoa denez, enplegua zertan den ikusiko dugu.

2. Espiral belizistaren gorakada

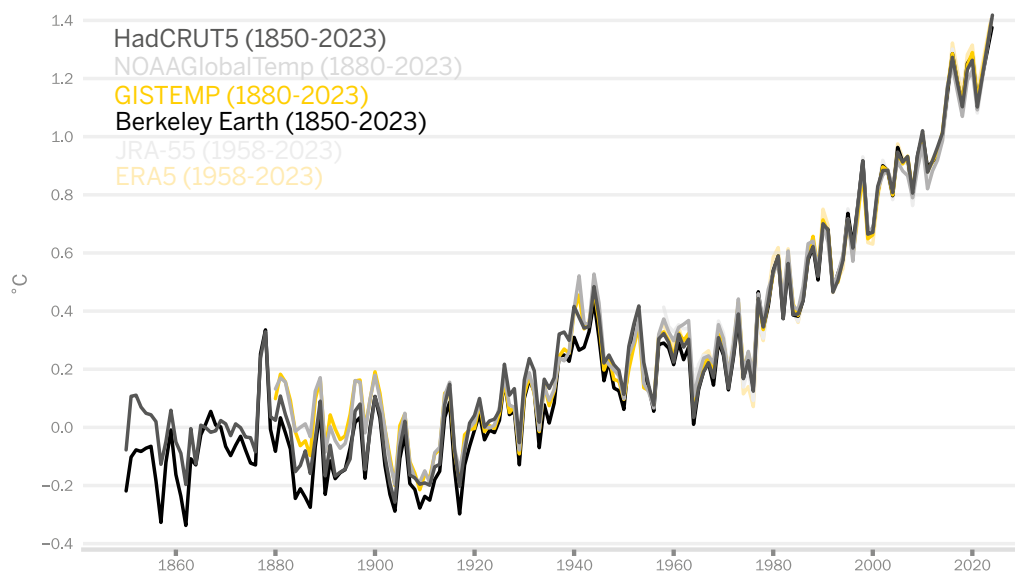
2023an duela zenbait urtetik hona identifikatu izan ditugun joerak finkatu egin dira; gure planeta astintzen duten krisiak gero eta gogorragoak dira. Egoeraren Azterketaren 146. ale honetan Davoseko eztabaida eta ondorioak izango ditugu kontutan. Foro honetan munduko lider politiko eta enpresaburu nagusiak biltzen dira, baita kazetari eta "intelektualak" ere. Baliteke jende hau ideologiaren aldetik antipodetan kokatzea, baina boterearen eremu horietan zer nolako kezka dituzten ezagutzea interesgarria da.

Urtero izan ohi diren Davoseko bileretan munduan zehar diren arazo edo erronkak eztabaidatzen dira. Aurten urtarrilaren 15ean hasi eta 19ra arte izan den batzarrean aurkeztu den txostenean¹ epe labur eta luzerako arriskuak aztertzen dira. Txosten honetan arazoak bost eremutan sailkatu dituzte: ekonomia, ingurumena, geopolitika, gizartea eta teknologia. Marrazten den egoera kezkarria da. Inkesta erantzun dutenek sarrien aipatzen duten epe laburreko arriskuak dira desinformazioa, muturreko gertaera klimatikoak, gizartearen polarizazioa, gatazka armatuak eta inflazioa. Epe luzera, berriz, ingurumenaren auzia da gehien agertzen dena.

¹ World Economic Forum (2024): "The Global Risks Report 2024"

Klima aldaketak eragindako kezka ez da badaezpadakoa; izan ere, hainbat arrazoi dago horretarako. Horietako bat, itxuraz larriena izan litekeena, berotze globala da. 2023. urtea historian izan den beroena izan da; munduko batez besteko tenperatura honez gero industri-aurreko garaiekiko gradu eta erdi handitu da (ikus V. grafikoa). Gainera, muturreko fenomeno meteorologikoak areagotu egin dira azken urteetan, eta zientzialariek diotenez sarriagoak eta gogorragoak izango dira berotze globalarekin batera. Zientzialariek behin eta berriz ohartarazi dute itzulerarik izango ez duen puntura iristen ari garela. Agertoki hau kontutan izanik, COP28 goi-bilera aukera ona izan zitekeen benetako trantsizio bati ekiteko. Alabaina, zenbait ahotsek esan bazuten ere hitzartutako testua historikoa zela, lehenengo aldiz aipatu delako erregai fosilak baztertzeko aukera, benetan testuan epe luzeko trantsizio bat aipatzen da, hain zuzen 2050. urteraino joango litzatekeena. Horrenbestez, ondorioa da gauzak ia bere horretan daudela eta ez dirudiela epe laburrean neurri urgenteak hartuko direnik. Gauza bat agerikoa da: Ez dago inor egungo sistema ekonomikoak eragindako krisi klimatikoari aurre egiteko borroka gidatuko duenik.

Batez besteko tenperatura globalaren aldaketa industriaurreko mailetatik

Iturria: Met office

Beste arazo globaletako bat, zuzenean arazo ekonomikoetara lotua, norgehiagoka geopolitikoa da. Maiz esan izan dugu sesio geopolitikoak interes ekonomikoen ondorio eta emaitza direla. Duela urtebete mintzatu ginen polarizazioaz, gerra teknologikoaz eta ordurarte ezagutu izan genuen globalizazioaren amaieraz; aldiz, aurrean entzuten diren ahotsek militarizazioa aldarrikatzen dute, manufaktura-industria baztertu eta armak eskala handian ekoizteko behar direla, are gerrarako deia hedatzen dute. Honek adierazten du, azken alean esan genuen moduan, kapitalismoaren fase berri batean sartu garela.

Aro berri honetan itxuraz Estatuak “eskuduntza” berriak bereganatu ditu, lehenago merkatuaren esku utzi zituenak. Zenbait iritzi emaileren ustez Estatuaren esku-hartzea ekonomian aregotzea biraketa neokeynesiar bat da. Estatuak presentzia handiagoa duela diogunean esan nahi dugu hark (gure kasuan, Europar Batasunak) erabakitzen duela, esaterako europar funtsen bidez, baliabide publikoak nora bideratu. Gauza bera gertatzen da AEBekin eta bere IRA² lege ezagunarekin. Baina ustezko biraketa hau ez du eragin liderren aldaketa ideologiko batek; aitzitik, gertatzen dena da klase kapitalistak testuinguru berriari egokitzeko beharra duela eta liberalismo ekonomikotik³ eta merkataritza globalizaziotik urruntzea komeni zaiola. Haatik, helburua lehenengo bera da: Kapitala metatzen jarraitzea.

Analisia herrialdeka eginez gero, munduko lehen potentziaren ekonomia 2023an uste baino hobeto garatu zen. Arrazoia, AEBetako gobernu federalak ematen dituen pizgarri fiskal eta laguntza izugarriak; hauek estatuen bidez banatzen dira sektore estrategikoetan, esaterako teknologia eta erdi-eroaleen industria. Aurtengo azaroan hauteskunde presidentzialak izango dira; berriro gertatuko da Trump eta Bidenen arteko lehia. Hauteskundeok berebiziko garrantzia dute, datozen urteetako norabide globala markatuko baitute.

Txinak ekidin zuen Evergrande eta Country Garden higiezin enpresen kolapsoa; ekonomia motel-duagatik ere, 2023ko hazkundera sendoa izan zen (+%5,2). Hala ere, bere immobiliaria handienen zorpetze itzelaz beste ere badira arazo larriak: atzerriko inbertsioaren erorketa librea (aurreko urtearekiko -%82, hau da, 1993tik hona izan den daturik okerreana), familien kontsumo apala, gazteen langabeziak markak hautsi izana, etab. Nolanahi ere, Asiako erraldoiaren hazkunde helburua aurten ere %5ekoa da; hala finkatu zen martxoaren 6 eta 9a bitartean egin zen Herri Batzar Nazionalan; halaber, hemen defentsako gastuaren gorakada handia ere erabaki zuten (+%7,2). Epe laburreko helburuen artean dago automobilaren merkaturan lider izan eta nagusitzea. Alabaina, hau ez da erraza izango: Ondoren ikusiko dugunez, EBk eta AEBk oztupoak jarriko dizkiote.

Egoeraren Azterketaren azken aleetan ohartarazi izan dugu Europa lasterketa teknologiko eta industrialean atzera geratzen ari zela; orain eremu militarra ere erantsi behar diogu horri. Ukrainaren “kontraerasoa” porrota izan zen eta Errusiak azken hiletan aurrera egin du. Agertoki honetan hedabideetara erretorika belizista itzuli da, eta gero eta politikari gehiagok esaten dute gerrarako prest egon behar garela. Macron presidente frantsesak otsailaren amaieran esan zuen Ukrainara Mendebaldeko tropak bidali behar zirela, eta duela gutxi, “ez dago ez lerro gorririk, ez mugarik”. Bere aldetik, Von der Leyenek ere antzeko diskurtsoa du, gerrarako prestatu beharra dagoela esanez. Alemania ez dator bat Macronekin, baina industria militarra garatzeko erabakia hartu du.

Antzeko parametroetan mugitzen da Europar Batzordea; duela gutxi aurkeztu ditu “Defentsako lehen Estrategia Industrialia eta Europaren prestakuntza eta segurtasuna hobetzeko defentsa-industriaren programa berria”. Hor, besteak beste, honako puntuak jaso dira:

- 2030rako defentsa-ekipoen gutxienez %40 batera erostea.
- Bermatzea 2030. urterako defentsako EB barneko merkataritza europar defentsa merkatuaren balioaren %35 izango dela gutxienik.
- 2030. urterako ziurtatzea erosten den material militarren %50 EB barnean ekoitzia izango dela; portzentajea 2035rako %60raino handituko da.

Horretarako 2025-2027 epealdian EB ren aurrekontutik 1.500 milioi euro mobilizatuko ditu.

² 2022ko Inflazioa Murrizteko Legea (IRA) AEBko industria-enpresei laguntza handiak ematean datza

³ Hala ere, egia da gastu sozialaren murrizketak itzuli direla

Hau guztia gertatzen ari da 2023. urtea Europarentzat ekonomian txarra izan zen arren. Iaz industrian atzerakada gertatu zen, Alemaniaren egoerak baldintzatuta. Gainera, egoera ez da hobetu; aitzitik, etorkizun iluna datorkigu eta aurtengo aurreikuspenek, hurrengo atalean ikusiko dugun moduan, hori berresten dute. Zergatiak: Energiaren kostu handia eta segurtasun eza eta industria txinatarretik urruntzeko AEBen presioak. Horren adibide da automobilaren merkatuan gertatzen ari dena: Txinako ibilgailuek merkatuaren zati handi bat ari dira lortzen. Hain zuzen, badirudi EB ren erantzuna izango dela erraldoi asiarretik datozen kotxe elektrikoetara muga-zergak ezartzea, Pekingeko gobernuaren laguntza "ilegalak" jasotzen dituztelako argudioa baliatuz. Honen ere agerian uzten du merkataritza askea bukatu dela.

Bestalde, kontutan izan behar da aurtengo berriro ezarriko direla arau fiskalak, gobernantza esparru ekonomiko berri batean⁴; hau apirilean bozkatu eta maiatzean sartuko da indarrean. Horrek ondorio zuzenak izango ditu kontinente osoko administrazioen aurrekontuan, HEHn barne. Izan ere, aurtengo aurrekontu publikoetarako murrizketa handiak iragarri dira. Frantziaren kasuan, aurrekontuan 10.000 milioi euroko murrizketa aurreikusten da 2024rako. Alemaniaren kasuan, berriz, ia partida guztietan doitzera espero da, defentsan izan ezik 2025 urtean. Hego Euskal Herriari dagokionez, Bruselarekin adostu zuen Espainiako Gobernuak %2,6ko gastu-arau nominala ezarriko dela 2024an; hots, erakunde guztien aurrekontuak ezin dira hortik gora handitu. Inflazioa kopuru horren inguruan ibiliko denez, aurrekontuek pisu erreala galduko dute, espero den BPG errearen igoera bera ere ez baitu islatzen.

Europar Batasunaren estrategia belizista

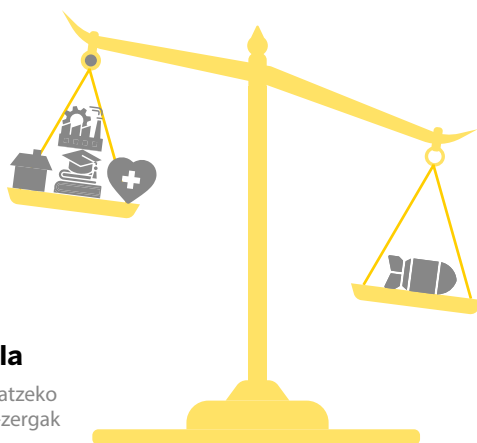
Murrizketak gastu sozialean

Aurrekontua ezin da hazi %2,6 baino gehiago HEHn

Atzeraldi industrialia

AEBekin eta Txinarekin lehiatzeko ezintasuna. Europak muga-zergak ezartzeko asmoa du

Gastu araua

Austeritatea itzuli da, defentsako gastuaren salbuespenarekin

Lehen estrategia militarra industriala defentsan

1.500 milioi EBeko aurrekontuan

Industria militarren produkzioa Europan

2030erako:

- Erosketa bateratua
- Merkatuaren % 35 defentsan Europakoa izatea
- Erositako material militarren %50 Europakoa izatea

⁴ ELA eta Manu Robles-Arangiz Fundazioa (2023): "Europako gobernantza ekonomikoaren markoaren erreforma: austeritate politikak bueltan", Azterketak 47, ELA sindikatua

3. Adierazle makroekonomikoen analisia

8.or.

Aurreko atalean egungo egoera ulertzeko zenbait gako zerrendatu dugu. Honakoan, berriz, 2023ko adierazle makroekonomikoen eta 2024ko aurreikuspenen analisia egingo dugu. Analisia hasteko mundu mailako errealitateari begiratuko diogu; ondoren, Europari eta, azkenik, HEHko egoerari.

3.1. 2023 urtea, espero zena baino hobea

Ekonomia globala

2023. urteko BPG globala %3 inguru hazi zen; kopuru hau duela urtebeteko aurreikuspenak baino handiagoa da, baina 2022ko hazkundea baino apalagoa. Munduko Bankuak zenbatetsi duenez hazkundea %2,6koa izan zen; ELGEk eta NDFk %3,1ekoa izan zela diote. Testuingurua bera izanagatik ere, egoera ekonomikoaren irakurketa ezberdina da. Munduko Bankuak dioenez, “munduko ekonomiak azken hiru hamarkadetan bost urteko epealdi batean izan duen bilakaerarik okerrera izango du”. NDFk, aldiz, esaten du “lurreratze gogor bat gertatzeko probabilitatea aldendu egin da, eta mundu mailako hazkundearentzako arriskuak, oro har, orekatuta daude”.

Beraz, esan dezakegu 2023. urtea, adierazle makroekonomikoei dagokienez, uste baino hobea izan zela, nahiz eta arazo batzuek iraun zuten, eskaintzaren zein eskariaren aldetik. Lehenengoan artean, hornikuntza-kateetako arazoak nabaritu ziren urtean zehar. Gainera, Itsaso Gorrian hutiek egindako erasoek ondasunen merkataritza eragotzi zuten. Beste arazo batzuk izan ziren azken urteetan metatutako zor izugarria, produktibitate kaskarra eta inbertsioaren jaitsiera.

Suspertzen eta garapen bidean diren herrialdeetako eta AEBetako ekonomiaren bilakaera aurreikuspenak baino hobea izan zen; zehazki, lehen potentziaren hazkundeak ezustekoa eman zuen, pronostiko guztiek besterik esan bazuten ere: BPG %2,5 hazi zen, hau da, urtebete lehenago espero zena baino 1,6 puntu gehiago. Txinaren pizgarri fiskalak ere lagungarriak izan ziren BPGaren mundu mailako hazkundea gerta zedin: Txina %5,2 hazi zen, Pekinek ezarritako helburua baino piska bat gehiago eta AEBak baino askoz gehiago. Suspertze bidean diren ekonomiak %4,2 hazi ziren, eta sarrera txikiak dituzten garapen bideko herrialdeak, %4.

Europa

2023. urtea ez zen ona izen Europarentzat; Europar Batzordearen 2023ko balioespenek berretsi dutenez, hazkundea 2022ko %3,5etik %0,5eraino erori zen. Alemaniako ekonomia atzeraldian sartu zen (-%0,3), eta honek europar ekonomia guztiari eragin zion. Erresuma Batua urtean zehar atzeraldian sartu zen ia, baina azkenean %0,1 hazi zen; egia da atzeraldi teknikoan⁵ bukatu zela urtean, azken hiruhilekoan ekonomia %0,3 jausi zelako. Italiak (+%0,6) eta Frantziak (+%0,9) ere ez zuten emaitza positiborik izan; herrialde hauekako ekonomia batez besteko globala eta AEBkoa baino askoz ere gutxiago hazi zen.

Espainiar estatuari dagokionez, esan daiteke hazkundearen datua positiboa izan zela, 2023an %2,5ekoa izan baitzen, analisten aurreikuspenetatik askoz gorago; hauek huts egin zuten goitik behera. Gorakada, besteak beste, izan zen kontsumo pribatuaren datu onei esker, baina batez ere kontsumo publikoagatik eta ondasun eta zerbitzu esportazio garbiengatik. Hala ere, inbertsio pribatuak osteria ere atzera egin zuen, eta honek datozen urteetarako arazo bat izango dela esan nahi du, inbertsioak mugiarazten baitu ekonomia epe ertain eta luzean.

⁵ Herrialde batek edo ekonomia batek BPGren hazkunde negatiboa metatzen duenean bi hiruhilekotan jarraian

Beraz, Covid osteko aroan badirudi kontuak aldatu egin direla iparraldeko eta Europa hegoaldeko herrialdeen artean. Atzeraldi Handiak kalte latzak eragin zituen hegoaldeko herrialdeetan, baina ez "neurritsuetan". Haatik, orain herrialde neurritsuetako ekonomiak ia geldirik daude, eta hegoaldekoak askoz gehiago ari dira hazten. Dena dela, kontutan izan behar da epe ertainean Europa iparraldeko egoerak kontinente guztiari eragingo diola.

BPGren hazkundea 2023 eta 2024an (%)

	2023 (aurre.) *	2023 (estimazioa)	2024 (proiek.)
Mundua	2,9	3,0	3,1
AEB	1,4	2,5	2,1
Txina	5,2	5,2	4,6
Errusia	0,3	3	2,6
Erresuma Batua	-0,6	0,5	0,6
EB	0,8	0,5	0,9
Alemania	0,2	-0,3	0,3
Italia	0,8	0,6	0,7
Frantzia	0,7	0,9	0,9
Grezia	1,2	2,2	2,3
Espainiar E.	1,4	2,5	1,7
Nafarroa	1,4	1,9	1,3
EAE	2	1,8	1,9

Iturria: NDF, Europako Batzordea, Eusko Jaurlaritza eta Nafarroako Gobernua.

Hego Euskal Herria

Eustaten arabera EAEko hazkundea iaz %1,8raino jaitsi zen; gogoratu beharra dago aurreikuspenen arabera hazkundea %2,1ekoa izango zela, hiru hamarren handiagoa alegia. Hazkundea estatuko batez besteko maila baino txikiagoa da ere; hau gertatu zen gure lurraldean turismoaren pisua txikiagoa delako. Hain zuzen, industria, EAEko jardueraren oinarria dena, asko moteldu zen, %0,3 besterik ez baitzen hazi. Hau izan zen, besteak beste, kanpo-eskaria jaitsi zelako.

Nafarroako hazkundea 2023an %1,9raino jaitsi zen, baina urtebete lehenago egindako aurreikuspenak baino puntu erdi gorago geratu zen. Nafar ekonomia ere estatukoa baino askoz gutxiago hazi zen. EAEn bezalaxe, industriaren dinamismoa ez da hain handia.

3.2. 2024, argi-ilunak

10.or.

Mundua

Hainbat erakunderen (NDF, Munduko Bankua, ELGE) txostenak bat datoz: 2024. urtea 2023aren antzekoa izango da, gutxienez BPG proiektzioen kopuruetan. Txosten guztietan aurreikusten da hazkundera %3koa izango dela. Proiektziorik ezkorrena Munduko Bankuarena da (%2,4); ELGErena, berriz, gorago doa (%2,9), eta baikorrena, berriz, NDFarena (%3,1). Datorren agertokia ez da oso mesedegarria hainbat arrazoi medio: gehienak bigarren atalean aipatu dira; horrekin batera, interes-tasek maila altuetan jarraituko dute, baita zor publikoak eta honen interesek ere; honek batez ere hegoalde globaleko herrialdeei egingo die kalte. Hala ere, oraingoz atzeraldi globalik ez da gertatuko; zalantzarik ez da mundu mailako ekonomiak "lurreratze biguna" izango duela.

Eskualdeka, NDFaren datuen arabera, Asia eta suspertze eta garapen bidean diren herrialdeak %5,2 haziko dira; Txina, aldiz, %4,6 eta India %6,5. AEBen urteko hazkundera %2,1ra jaitsiko da, eta Errusiarena %2,6ra. Mundu mailako inflazioa, berriz, erakunde beraren datuen arabera espero da aurten %5,8raino jaitea. 2025ean inflazioa %4,4koa izango litzateke, hau da, pandemia aurreko mailaren gainetik (%3,5).

Europa

Itxuraz kontinente zaharreko ekonomiak aurten ere ez du bilakaera positiborik izango. Hazkunderaren inguruko pronostikoak oso ezkorrak dira. Europa eta eurogunea munduko beste eskualdeekiko oso azpitik geratuko dira. Izan ere, Europar Batzordearen azken aurreikuspenak⁶ okerragoak dira: lehengo %1,3tik %0,9ra jaitsi dira. EBZk dioenez, aldiz, eurogunea %0,6 besterik ez da haziko 2024an.

Kopuruak herrialdeka analizatuz gero, lehengo lepotik burua: Europar Batzordeak dio Alemania %0,3 baino ez dela haziko; Herbehereak, %0,4; Italia, %0,7, eta Frantzia, %0,9. Europa hegoaldeko herrialdeen kopuruak hobek dira: Portugal (%1,2), Espainia (%1,7), Grezia (%2,3).

HEH

Eusko Jaurlearitzaren Ekonomia eta Ogasun sailak 2024ko aurrekonturako egin zituen aurreikuspenen arabera⁷ hazkundera %2,1koa izan behar zen, EB ko herrialdeetakoak baino askoz handiagoak. Oraingoz aurreikuspen horren eguneratzerik ez dago.

Nafar ekonomiarako aurtengo aurreikuspenen arabera hazkundera geldoagoa izango da. Nafarroako Gobernuak dioenez, "hainbat erakunde: BBVA, Caixabank Research, Cemprede, AIReF edota Laboral Kutxak, batez beste %1,5aren inguruan kokatzen dute, 2023rako espero zen hazkundera baino lau hamarren gutxiago". Bestalde, Arasti kontseilariak aurreikusi duenez Nafarroako BPG %1,3 haziko da.

⁶ Otsailak 15

⁷ 2023ko iraila

4. Moneta politika: ez hanka, ez buru

Agerian geratu da, erabat, prezioen igoera eskaintzaren shock batek eragin duela. Hornikuntza-kateetako blokeoa, enpresa oligopolistikoaren etekinen hazkundea, intsumo-kostuen handitzea baliatuko dutenak "etekin-marjina" ere handitzeko. Hau izan zen batez ere energia eta elikagai enpresa handien kasua, merkatu horietan prezioak kontrolatzen baitituzte.

Arazoa ez zetzan eskari handiegian. Alabaina, EBZaren politikek eta urtebetean interes-tasak %0tik %4,5eraino eraman zituzten igoerek, fokua eskarian jarrarazi zuten. Beste zenbaitetan esan izan dugunez, erabaki hau hartu zuten beren politikaren oinarria teoria monetarista delako: diru eskaintzaren hazkundea eta maileguen kostuak (interes-tasak) kontrolatzen dute prezioen inflazioa. Baina frogatu da hori ez dela horrela. Aitzitik, hipoteka ordaintzen ari diren familiei kalte handia eragiten diete, eta kreditua behar duen jendeak sinatzen dituen hipotekak gutxitzen ditu, hurrengo atalean ikusiko dugunez. Jakina, diru-politika honek klase xeheei kalte eragiten die eta aberastasunaren birbanaketa injustua dakar, banku handien mesedetan (X grafikoa ikusi).

Inflazioaren bilakaera Europar Batasunean eta Eurogunean positiboa da, espero baino areago ari baita jaisten. Euroguneako otsaileko datuak dio urte arteko inflazioa %2,6raino etorri dela, eta EBkoa %2,8raino. Gogora dezagun urtebete lehenago %8,6an eta %10ean zegoela, hurrenez hurren. Gainera, joera positiboa da eta EBZren martxoko aurreikuspenek esaten dute 2024an %2,3an kokatuko dela, eta 2025ean %2an. Espainiako Bankuaren aurreikuspenen arabera aurtengo batez bestekoa %2,7koa izango da. Azpiko inflazioari dagokionez urteko batez besteko tasa %2,2raino jaitsiko omen da.

Bi kontu horiek gorabehera (arazoa eskariarekin lotuta ez egotea eta inflazioaren jaitsiera) EBZk interes-tasa oraindik ez du apaldu, eta ez dirudi hurrengo bileran egingo duenik ere. EBZren baitan bi jarrera kontrajartzen dira, eta sektorerik gogorrena belatzena da; hauek itxaron nahi dute soldatei buruzko datuak ezagutu arte, bigarren errondako efektuak ez direla gertatuko egiaztatzeko. Hori, orain arte ez delarik sortu halako soldata-prezio espiralik, eta ez dela gertatuko dirudien arren. Horren aurka, sektore heterodoxoak interesen jaitsiera apirilera aurreratu nahiko luke. Edonola ere, zalantzarik ez da jaitsiera aurten izango dela; merkatuek diote ekainean edota udan; oraingoz esaten da bost jaitsiera egingo direla.

Euriborrak goia jo zuen urrian (%4,16). Urritik urtarrilera bitartean, inflazioak behera egin ahala, Euriborrak ere behera egin zuen eta %3,61era jaitsi zen. Hala ere, EBZren mugikortasun ezaren aurrean, merkatuak modu berean erantzun du, eta urtarriletik martxora adierazlea gelditu egin da, hamarren bat igo ere egin da, %3,72raino. Badirudi, hala ere, tasen jaitsierarekin bat etorriz, urtean zehar murrizten joango dela. Funcasen aurreikuspenen panelaren arabera, urteko batez bestekoa %3an amaituko du.

KPI Euro Area

2,4%

Martxoko urtearteko ratioa

Euriborra

3,72%

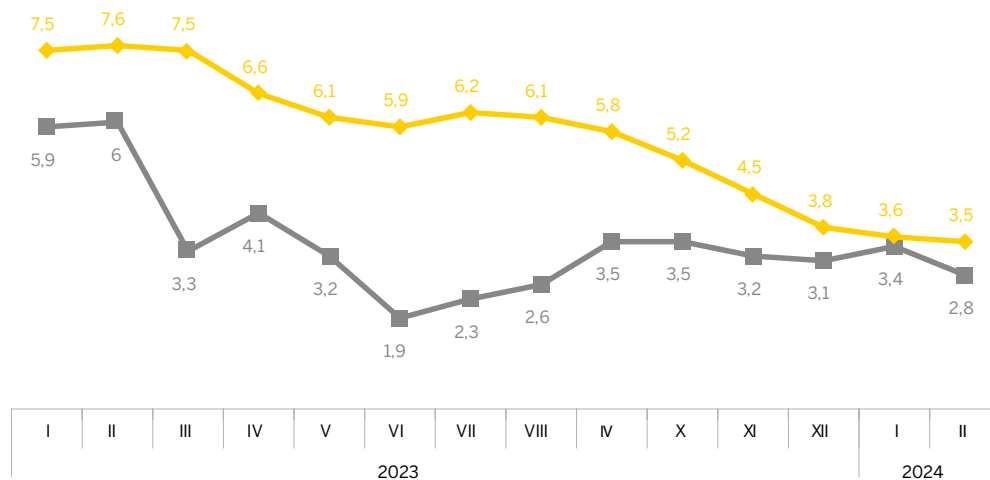
Martxoko batez-bestekoa

5. Bizimoduaren garestitzeak familiak itota dauzka

5.1. KPI

Prezioen garestitzeak azken hiletan nolabaiteko lasaitua eman digu; hala ere, prezioek oraindik goia jota dabilta, 2021ekoen aldean behintzat. 2023ko urtarrilean KPI orokorra %5,9an kokatu zen. Hurrengo hiletan jaitsi egin zen, eta ekainean %1,9ra iritsi zen. Ordutik hona adierazleak gora eta behera egin du, eta 2024ko otsailean %2,8an geratu da. Azpiko KPI (landu gabeko elikagaiak eta produktu energetikoak aintzat hartzen ez dituenak), berriz, 2023 hasieran %7,5ean zegoen eta behera egin du, abenduko %3,8raino; gero otsailean %3,5eraino apaldu da.

Grafikoa: KPI orokorra eta azpiko KPI

Iturria: EIN

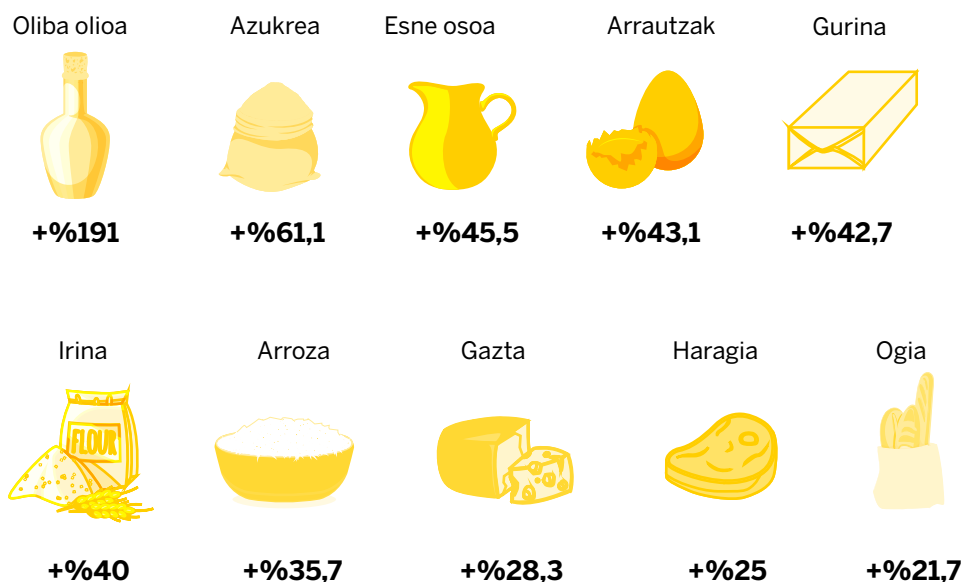
Aipatu beharrekoa da 2023ko urtarriletik ekainera arte KPIa jaitsiagatik ere prezioen gorakadak ez zuela etenik izan: tarte berean prezioak %2,45 handitu ziren; alabaina, epealdi horretantxe KPI orokorra lau puntu erori zen. Hori gertatzen da 2022ko igoerak 2023koak baino askoz ere handiagoak izan zirelako.

5.2. Elikagaiak

Bizimoduaren garestitzea gehienbat erosketa-saskian antzeman da. Jakien prezio igoera ez da eten inflazioaren krisia hasi zenetik, baina behintzat gorakada geldotu egin da. INEk esan du elikagaien urte arteko igoera 2024ko otsailean %5,4raino jaitsi zela. Portzentajea murriztu egin da iazko hil berean gailurrera (%16,7) iritsi zenetik; haatik, aipatutakoa aski altua da oraindik ere.

Adierazlea baretu den arren, prezioak ez dira jaitsi. 2021eko otsailekoekin alderatuz gero, datuek erakusten dute jakiak %29,9 garestitu zirela. Ia elikagai guztien prezioa handitu zen, baina igoerarik nabarmenena oliba olioarena da: duela hiru urte baino %191 garestiagoa da, hau da, prezioa ia hirukoiztu egin da. Ondoren elikagai batzuen igoerak aipatuko ditugu:

Elikagaien prezioen igoera (azken hiru urteetako aldakuntza)

Iturria: EIN

Zenbait enpresak inflazioa baliatu dute prezioak era artifizialean garestitzeko. Hala jokatu dute supermerkatu batzuek. Praktika hau egiaztatzea ez da erraza, gehienek argudiatzen dutelako garestitzea kostuen handitzeak ekarri duela. Hala ere, ELGEk duela gutxi argitaratu duen ikerketa baten arabera espainiar Estatuko elikagaien garestitzea (%7,4) analizatu diren herrialdeetan altuenetakoa izan da; estatua bosgarren kokatu da, eta aurretik soilik Turkia, Islandia, Norvegia eta Grezia geratu dira.

5.3. Etxebizitza eta alokairua

Etxebizitzaren eta alokairuen prezioak gorantz egin dute, biztanleria gehienarentzat jasangaitza izateraino. Euriborraren garestitzeak eragin larria izan du etxebizitzaren salerosketan eta sinatutako hipoteka kopuruetan.

Martxoan plazaratu duen azken txostenean INEk esaten du 2023an Etxebizitzaren Prezioen Indizeak batez beste %5,9 egin zuela gora Nafarroan eta %3,5 EAEn. Hori, etxebizitzaren salerosketak jaitziera handia izan zuen arren. Espainiako Erregistratzaileen Elkargoak emandako azken datuek (2023ko laugarren hiruhilekoa) islatzen dute EAEn urte arteko bilakaeran %13,5 murriztu zirela; Nafarroan, aldiz, %7,4. Fenomeno hau ez da soilik HEHn gertatzen, eurogune guztiari eragiten baitio; esan dugun bezala, Euriborra garestitu izanaren ondorio da. Hain zuzen, iturri beraren arabera, sinatutako hipoteka kopurua areago jausi zen, %16,6 EAEn eta %13,5 Nafarroan.

Etxebizitzaren prezioa

+%3,5 EAE

+%5,9 Nafarroa

Etxebizitzaren salerosketa

-%13,5 EAE

-%7,4 Nafarroa

Iturria: EIN eta Espainiako Erregistratzaileen Elkargoa

Egiaztatu dugu, beraz, hipoteka-tasen garestitzeak familia ugari eragotzi diola etxebizitza erostea. Izan ere, tasak igotzeko politikak klase kutsua ere bai baitu, errenta apalenak dituzten familiei eragiten dielako. Analistek diotenez, euriborraren garestitzea merkatutik kanporatzen ari da "finantz-ahalmen urria duten erosle potentzialak".

Alokairu prezioetan ere joera goranzkoa da oraindik; itxuraz, arautzen ez bada bere horretan jarraituko du. Idealista webgunearen arabera, prezioek alokairuko etxebizitzaren merkatuan marka hautsiko dute berriro. 2024K otsaileko urte arteko datuak adierazten du prezioak nafarroan %5,1 garestitu direla, eta %6 EAEn. Ezin da ahaztu, bestalde, prezio hauek etengabeko gorakada izan dutela azken urteetan.

Atal honetan salatu beharra dago egun ez dagoela HEHko alokairu-prezioei buruzko estatistikarik. Aspaldian Eustatek alokairuko bizilekuen batez besteko prezioaren berri ematen zuen; haatik, datu hau honez gero ez da haren webgunean agertzen.

6. Soldaten erosahalmena ez da bere onera etorri

Lan eta Gizarte Segurantzako Ministerioaren argitalpenak dioenez, abenduan erregistratutako lan-hitzarmenek EAEn %50,4ko igoera izan zuten eta %4,10ekoa Nafarroan. Igoera hauek Estatukoak baino handiagoa izan ziren (estatu mailako batez besteko igoera %3,46koa izan zen). Aldiz, igoera horrek ez zuen aurreko urteko inflazioaren gorakada gainditu, hau %5,7koa izan baitzen. Horrenbestez, erosahalmena galdu zen. Lan-hitzarmenen eraginari dagokionez, soldata igoerak 397.157 langileri eragin zien, eta HEHn 2023an batez beste soldatapeko 1.092.300 behargin izan ziren.

Lan Harremanen Kontseiluak (LHK) ezagutzera eman dituen datuek EAEn gertatu zenaren argazki zabalagoa eskaintzen dute. Txostenak dioenez 2023an indarrean ziren lan-hitzarmenetako batez besteko soldata igoera %4,2koa izan zen. Gure lurraldean negoziatutako lan-hitzarmenetako igoera handiagoa izan zen EAEn eragina duten estatuko hitzarmenetakoa baino (%4,6 eta %3,5, hurrenez hurren). Aipa daiteke ELAk sinatutako lan-hitzarmenetako batez besteko soldata igoera are handiagoa izan zela (%6,5); aldiz, beste sindikatuak sinatutakoetan %4,17koa izan zen igoera. LHKk esaten du ere abenduan langileen %63,8ak (388.641) indarrean zuela lan-hitzarmena, %30,6arena (186.612) luzatuta zegoen edota berritzekotan, eta %5,6aren (34.424) hitzarmena iraungita zegoen.

Soldaten igoera 2023ko abenduan

EAE	%4,2
EAEn negoziatutako hitzarmenak	%4,6
Estatuko hitzarmenak EAEn eragina dutenak	%3,5
ELAk sinatutako hitzarmenak	%6,5
Beste sindikatuak sinatutako hitzarmenak	%4,17

Iturria: LHK

Soldaten eguneratze honek Hego Euskal Herriko konfrontazio eredu sindikalarekin du zerikusia. ELAk betidanik esan izan du soldata igoerak soilik lortzen direla konfrontazioa eta grebak daudenean. Hain zuzen, horixe erakusten dute LHKren datuek: Negoziazio kolektiboan iazkoa oso urte bizia izan da eta akordio ugari sinatu dira.

Jakina, soldaten igoerak aurreko urteetan galdu zen erosahalmenaren zati bat osatu dute. Baina oraindik langile askoren erosahalmena ez da lehengoratu. Adibidez, herri-administrazioetako beharginek; hauei guztira %3,5eko igoera aplikatu zitzaizkien; hainbat urtez KPlz oso azpitik joan da ordainsarien bilakaera. Gainera, langileriaren zati handi baten soldatak azken urteetan metatutako inflazioaren azpitik geratu dira.

7. Enpresen etekinak, gainezka

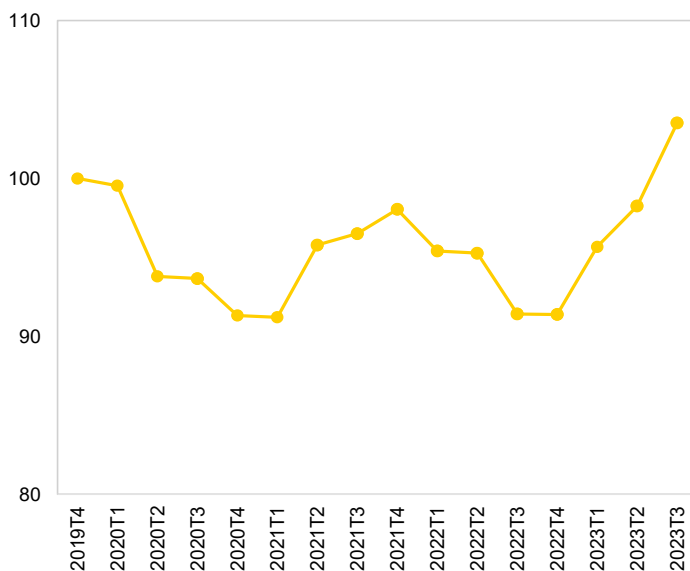
16.or.

2021. eta 2022. urteetan enpresa handien mozkinak handiak izan ziren. Etekin hauek lortu zituzten langileriaren poltsikoak hustuz. Hain zuzen, hainbat erakundek enpresei leporatu zieten prezioen igoera, besteak este ELGEK, NDFk edota EBZk. 2023an, aurreikuspenek ziurgabetasuna nagusituko zela iragarri arren, enpresa handi ugariak unea baliatu zuten irabazi are handiagoak pilatzeko; zenbait enpresek marka historikoak hausteraino.

Enpresen mozkinak buruzko informazioa hainbat iturritatik jaso daiteke, baina hauetako batek ere ez du argazki orokorrik eskaitzen. Iturrietako bat da Enpresa-Marjinen Behatokia / Observatorio de Márgenes Empresariales (OME) delakoa, 2023an espainiar Estatuko Gai Ekonomikoetako eta Eraldaketa Digitaleko Ministerioak, Espainiako Bankuak eta Zerga-Administrazioaren Estatu-Agentziak sortua. Marjinak jasotzen dira hor, izenak berak dioen moduan, eta ustiapen emaitza gordinaren eta salmenten arteko ratioa erakusten du.

Urtarrilean argitaratu zuen azken txostenean esaten denez, “2023ko hirugarren hiruhilekoan, energia sektoreak alde batera utzita, ekonomiako salmentekiko marjinak goranzko joerari eusten zion”, pandemia aurreko mailak gaintuz. Baina esaten da ere sektoreen arabera bilakaera heterogeneoa dela. Nekazaritzako elikagaien sektorean adierazlea bere onera zetorren oraindik. Industrian (energia eta elikagai sektoreak izan ezik) salmentekiko marjinak berriz ere hazi egin dira eta honez gero pandemia aurreko mailen gainetik kokatu dira. Garraio eta turismo zerbitzuetan salmentekiko marjinak egonkorrak izan dira azken hiruhilekoetan.

Salmenten gaineko marjina erantsiak (sektore energetikoak kenduta)

Iturria: Enpresa marjinen behatokia

Etekinen analisi sakonagoa egiteko aukera ematen digun beste tresna bat da enpresek CNMVri⁸ bidaltzen dioten txostena. Burtsan kotizatutako enpresen emaitzak 59.409 milioi euro izan ziren, aurreko urtean baino %7,2 gutxiago. EAeko kotizatuak ere emaitza bikainak izan zituzten: 14.120 milioi euro irabazi zituzten, hots, 2022an baino %17 gehiago. Horien artean zeuden CIE Automotibe (320 milioi, +%6,7), Gestamp (281, +%8), Vidrala (+%51,9) edota CAF (+%70,9). NAFARROA

Emaitza hori batik bat banku nagusiei esker erdietsi zen, interes-tasen igoera medio eta gordailuei egin zieten ordain urriagatik. Banku nagusiek etekinetan 26.000 milioitik gora euro irabazi zituzten, 2022an baino %26 gehiago. Sarrera hauek funtsean Banku Zentralen politikei esker izan ziren, hau da, mozkinen hazkundea familiak itoz lortu zen, hipotekak garestiago ordainarazi baitzizkieten.

+%15	+%22	+%54	+%55	+%50
 Santander	 BBVA	 CaixaBank	 Sabadell	 bankinter
11.075 M €	8.019 M €	4.816 M €	1.332 M €	845 M €
		+%55	+%48	
		 Kutxabank	 LABORAL KUTXA	
		510 M €	223 M €	

Gogoratu beharra dago banku hauexek gogor arbuiatu zutela bankuen gaineko zerga berezia, ekonomiari kalte egiten ziolakoan; areago, auzitara ere jo zuten zerga bertan behera gera zedin. Azkenik, bost banku hauen artean metatutako irabazien %4,3 besterik ez dute ordaindu.

Bankuez beste, turismoarekin zerikusia duten enpresek (hotelak eta hoteles y compañías aéreas) iaz Estatuan markak hautsi zituzten. IAGk %500 gehiago irabazi zuen; Amadeusek, %58 gehiago, 1.117 milioi euro; Aenaren mozkinak %80 gehitu ziren aire-trafikoa bere onera etorri zelako, eta 1.630 milioi euro lortu zituen. Energia sektoreko enpresa kotizatu handiek (Iberdrola, Repsol, Endesa eta Naturgy), nahiz eta 2022an baino gutxiago irabazi zuten argindarra, gasa eta petrolioia merkatu zirelako, emaitza bikainak izan zituzten ere. Zenbaiten arabera 2021. eta 2023. urteen artekoa "urrezko hirurtekoa" da, epe horretan 33.000 milioi euro metatu baitzituzten. Supermerkatuek ere kopuru ikusgarriak irabazi zituzten: Mercadonak 2022an baino %40 gehiago, 1.000 milioitik gorako etekinak. Inditexen mozkinak ere %30 handitu zen (5.381 milioi euro).

⁸ Balore Merkatuaren Batzorde Nazionala: Espainiako balore-merkatuak gainbegiratu eta ikuskatzeaz eta merkatu horietan esku hartzen duten guztien jardueraz arduratzen den erakundea

8. Enplegua: datu hobeak prekaritatearen kontura

Antza, 2023an enpleguaren bilakaera espero zena baino hobea izan zen. Haatik, errealitatea oraindik ere prekarioa da milaka langilerentzat. Behinbehinekotasuna, behartutako lanaldi partzialak eta gazteen langabezia oso hedatuta daude.

8.1. Okupazioak gora, prekaritatea ere

INEk argitaratu duen azken hiruhilekoari dagokion Biztanleria Aktiboaren Inkestaren bidez ezagutu dugu iazko urte bukaeran egoera zein zen, baita urteko bilakaera ere, 2022ko laugarren hiruhilekoaren aldean.

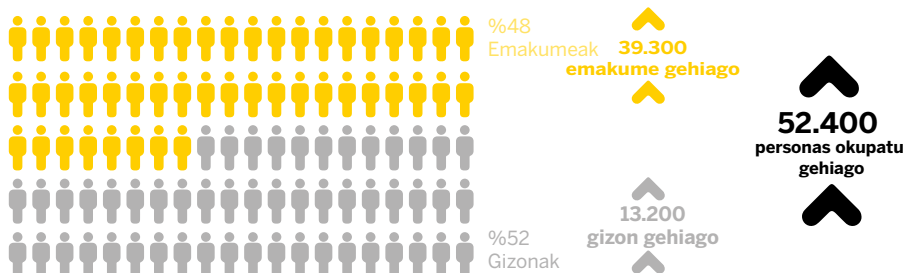
Okupazioa

Hego Euskal Herriko langile okupatu kopurua handitu egin zen: urte arteko bilakaeran 52.400 lagun gehiago izan ziren (+%5). Okupatuen daturik onenak EAEn izan ziren, 47.700 pertsona gehiago izan baitziren. Ezin da gauza bera esan Nafarroari buruz: urtea burutzerako 4.700 lagun gehiago zeuden okupatuta.

Igoera hori batik bat emakumeei esker gertatu zen, 39.300 gehiago izan zirelarik. Nolabait ere 2022an okupazioan izandako jaitsiera konpentsatu zen horrela (urte hartan 23.800 gutxiago izan baitziren). Okupatutako gizonak 13.200 gehiago izan ziren. Emakumeen gorakada gertatuagatik, gutzirako portzentajea txikiagoa izan zen (%48). Bestalde, gazteen enpleguak ere datu positiboak eman zituen: 7.200 gehiago ari ziren lanean (+%11).

Sektorekako analisiari dagokionez, azken urteetako joerak jarraipena izan zuen. Hau da, zerbitzuen sektoreak okupatuen kopuru orokorrean pisu handiagoa hartu zuen, 59.200 lagun gehiago izan baitziren. Aitzitik, industriak 3.400 langile galdu zituen. Arreta berezia eman behar zaio Nafarroako egoerari: Datuek diote bigarren sektorean 7.800 langile galdu zirela; aldiz, EAEn 4.400 gehiago zenbatu ziren. Datuak negatiboak izanagatik ere, industriako langile okupatu kopurua urte bukaeran pandemia aurreko mailatik gora geratu zen. Bestalde, nekazaritzan 2.600 langile okupatu gehiagok ziharduen, eta eraikuntzan 6.000 gutxiagok.

Emakume eta gizonen okupazioa

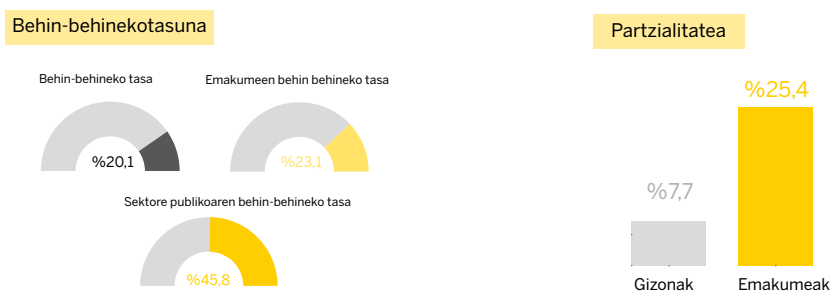

	Nekazaritza	Industria	Eraikuntza	Zerbitzuak
Urteartekoa	+2.600	-3.400	-6.000	+59.200

Behinbehinekotasuna eta lanaldi mota (partzialtasuna)

2023an Hego Euskal Herrian sortu zen enpleguaren kalitatea eskasa izan zen. 52.400 lanpostuetatik 16.100 behin behinekoak ziren; iraupen mugagabekoak 23.600 gehiago izan ziren. Horrenbestez, behinbehinekotasun tasa %19,3tik %20,1eraino gehitu zen. Honi dagokionez, emakumeek prekaritate handiagoa pairatzen dute: hauen behinbehinekotasun tasa %23,1ekoa zen; aldiz, gizonena, %17,1ekoa zen. Sektore publikoan tasa hau Hego Euskal Herrian oso handia zen oraindik ere: %45,8.

Lanaldi motari dagokionez, kontratuen erdia (sortu ziren 52.400 lanpostuetatik 23.600) lanaldi partzialekoak izan zen. Horrek esan nahi du partzialtasun tasa 1,3 puntu handitu zela, %16,2raino. Behartutako lanaldi partzialak ere emakumeei eragiten die areago. Lautik batek (%25,4) izan zuen halako kontratu bat 2023ko azken hiruhilekoan; gizonen tasa, berriz, %7,7koa zen. Adierazle honek ere agerian uzten du emakumeek lan munduan jasaten duten diskriminazioa.

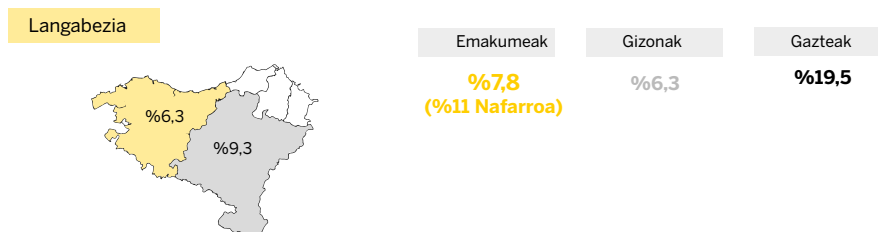

Langabezia

2023. urtea bukatu zenean 98.000 lagun zegoen lanik gabe Hego Euskal Herrian, 45.400 gizon eta 52.600 emakume. 2022 urtearekiko 24.900 langabe gutxiago zeuden. Jaitsiera funtsean EAEn gertatu zen (22.600 langabe gutxiago); aldiz, Nafarroan langabe kopurua ez zen hainbeste murriztu: 2.300 gutxiago zenbatu ziren.

HEHko langabezia tasa orokorra %7raino erori zen (%6,3 EAEn eta %9,3 Nafarroan). Emakumeen tasa %7,8koa zen, baina aipatu beharra dago Nafarroan %11ra iritsi zela. HEHko gizonen langabezia-tasa %6,3koa izan zen.

Gazteen langabezia tasa jaitsi bazen ere (%22,7tik %19,5eraino), datuek islatzen dute gure lan merkatuak arazo estruktural bat duela. Izan ere, Hegoaldeko bi lurraldeetako tasa Europar Batasunekoak baino askoz handiagoa zen. Gazteen langabezia nabarmentzen da krisi aldietan, baina egiturazkoa da: 2008ko krisitik hona adin-tarte honen langabezia nekez jaitsi da %20tik.

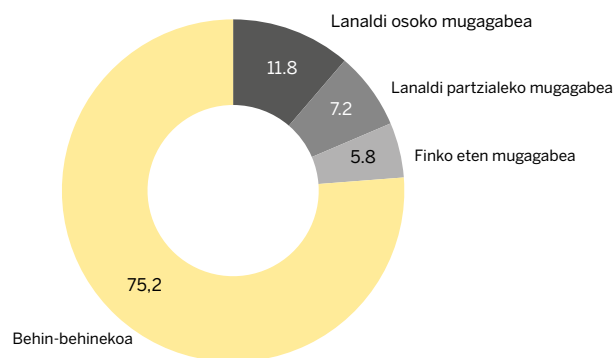

8.2. 2023ko kontratu gehienak: prekarioak

20.or.

2023an 1.018.210 kontratu egin ziren Hego Euskal Herrian, 730.146 EAEn eta 288.064 Nafarroan. Kontratu kopuru ia berbera banatu zen gizon eta emakumeen artean. Zehazki, gizonek kontratu guztien %48,5 sinatu zuten eta emakumeek %51,5.

Datuek adierazten dute ia kontratu gehienak 2023an behin behinekoak izan zirela. SEPEren zenbakien arabera, sinatu ziren lau kontratuetatik hiru (%75,2) behin behinekoak izan ziren. Gainerakoak, mugagabeak: Kontratu guztien %7,3 lanaldi partzialekoak, %5,2 aldizkako finkoak, eta %11,8 besterik ez lanaldi osoko mugagabeak. Beraz, 2023an hamar kontratuetatik bakarra zen era honetakoak.

• Iraupena

Kontratuen iraupenari dagokionez, SEPEk ez du HEHko batez besteko daturik ematen. Hala ere, badago iraupenaren inguruko informazioen bat. Datu estatistikoetan 626.045 kontraturi buruzko informazioa dago; beste guztiak (139.231) son indeterminados. Hauek gehienbat ordezkapenak dira; pentsa daiteke iraupena ez dela oso luzea izango.

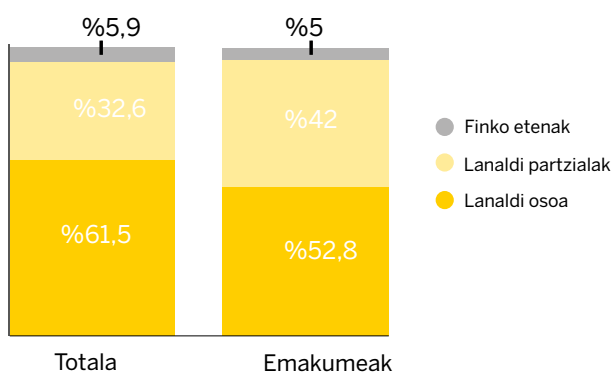
Datuak ditugun behin behineko kontratuetatik %74,3ren iraupena -hau da, 4tik 3rena- ez zen hilabetera iritsi.

Honek esan nahi du iruzurra ohikoa dela oraindik ere. Errealitateak erakusten digu hala enprestan, nola herri-administrazioetan ohikoa dela langileei aldi baterako kontratuak bata bestearen atzetik egitea, beharrianak egiturazkoak izanagatik ere, eta ez dituzte finko egiten.

- **Emakumeek sinatutako kontratuen %42 lanaldi partzialekoak izan ziren**

2023an sinatutako kontratuetan %61,5 ziren lanaldi osoak; %32,6 lanaldi partzialekoak izan ziren, eta %5,9, aldizkako finkoak. Emakumeei lanaldi osoko kontratu askoz gutxiago egin zitzaien (%52,8; gizonetzkoen, aldiz, %70,8); emakumeek iaz sinatutako kontratuen %42 lanaldi partzialekoak izan ziren eta %5, aldizkako finkoak.

Datuek adierazten dute emakumeek lan munduan eta familian diskriminazioa pairatzen dutela: Etxeko zaintzaren pisu handiena haien gain dago, eta horregatik askok lanaldi partzialeko enplegua hartu behar dute, edota lanaldia murriztu. Honen ondorioz, sarrera urriagoak dituzte eta erretiroa kalkulatzeko baliatuko den oinarri arautzailea ere apalagoa zian ohi da.

OHARRAK:
